

DE GELENTHEYT VAN 'T PARADYS EN 'T LANDT CANAAN.
Mitsgaders d'eerst bewoonde Landen der Patriarchen. uyt de H. Schrifture en verscheyden Auctoren by een gestelt door C. D.

[illegible]

Als nu alle de Bewoonders des Aerdbodems nog maar eenderley Tale of Sprake hadden, zoo namen zy voor een Stadt en Tooren te bouwen, wiens spitz in den Hemel zoude reyken, doch de Heere verwerde haer sprake, datze malkanderen niet en verstonden; waer door zy het voorgenomen werk moesten staken, ende noemden de plaetse Babel, 't welk is verwerringe. Gen. 11: 9. In deze Kaertaengewezen met No. 1. Niet verre van deze Stadt was gelegen Ur, de woonplaetse van Terab, Gen. cap. 11: 31. No. 2. Deze was een Vader van Abram, ende een Grootvader van Loth: ende also Abram van Godt bevolen was van daer te vertrekken, zoo is hy met zynen Vader Terab, en zijn broeders zoone Loth van daer vertrokken na Haran, No. 3. alwaer Terab stierf, Gen. 11: 32. Abram nu verliet op Gods bevel zijn Vaderland en Maegschap: trok met zijn huisgezin en Vee, nevens Loth zijn neef in 't Land Canaan, ontrent Sichem, hem nederlaende by 't Bosch More, No. 4. Van waer hy wederom vertrok, hem legerende tusschen Bethel en Ai, No. 5. Alwaer hy eenen Altaer bouwde, en riepaelder de name des Heeren aan; Gen. 12: 8. Van hier trokken zy op naer het Zuyden, ende werden door hongersnoot geperst in Egypten te trekken, van waer zy na een gerumetijd (rykelijk aen Vee, Zilver en Gout gezegent zijnde) wederom vertrokken, ende namen haer woonplaetse tusschen Bethel en Ai, No. 5. Gen. 13: 3. Doch alzo haer het Land te kleyn viel, door de veelheyt van haer Vee, zoo scheidten zy van elkander; ende Loth verkoos het dal Siddim, No. 6. langs de Jordane, ende sloegh zijn tente op te Sodoma, Gen. 13: 5. Ende Abram gingh woonen by Hebron, aen het Eyken-bosch Mamre, No. 7. Hier wiert hem Ismael geboren, en Isaac beloofd, ende zynen name Abram in Abraham verandert, Gen. 16. en 17. Van daer optrekkende na 't Land tegen 't Zuyden, woonde hy tusschen Kades en Zur, verkerende als vreemdelinghe te Gerar, No. 8. Gen. 20: 1. Alhier wiert Abraham belaft zynen zoone Isaac te offeren op eenen Bergh in 't Land Moria, No. 9. Maar Godt zijn gehoorzaamheyt en geloove ziende, verboot hem de hand aen zynen Zoone te slaen, beschikte hem een Ram in zijn plaats ten offer, ende beloofde hem zijn zegeninge: Abraham reylde van daer ende woonde te Bersaba, No. 10. Gen. 22: 19. Van hier vertrekkende, gingh hy woonen tot Kirjath-Arba, dat is, Hebron, No. 11. Alwaer zijn vrouwe Sara stierf, ende wiert begraven te Machpela, in de dubbele spelonke, tegen over Mamre, No. 12. Gen. 23: 19. Daer na nam Abraham eenen eet van zynen knecht: ende zont hem na Mesopotamie te Haran, No. 3. om uyt zijn maegschap een vrouwe voor Isaac te halen; hy reylde dan na Haran, en bewoogh hier toe Rebecca (die een dochter van Bethuel was) ende bracht haer na Canaan, daer Isaac haer ontmoete by de Put of Fonteyne des Levens, No. 13. in 't Hebreus genaemt Lachai Roi, woonende als doen in 't Land tegen 't Zuyden, ontrent de genoemde Fonteyne, Gen. 24: 62. en als Abraham hondert vijf-en-tzeventigh jaer oudt geworden was, is hy gestorven, ende door zyne zoonen Isaac en Ismael begraven by Sara in de dubbele spelonke, No. 12. Isaac dan woonde in den dale Gerar, No. 14. Van waer hy vertrok, en gingh woonen te Bersaba, No. 10. Doch de kinderen van Ismael, bestaende in twaelf Vorsten, bewoonden het Land van de Woeltynne Sur, No. 15. tot Havila, No. 16. toe, Gen. 25: 17. Dit was een uytarmen groote freke Lands: doch apparent niet zeer vruchtbaer ofte dicht bewoont, en wort nu genoemd het Woest Arabien, ende strekt zich van de Roode Zee af tot Beooflen de Riviere Pison, zijnde in de lengte over de twee hondert en twintigh Duytsche mylen. Isaac nu hadde twee zoonen, te weten, Esau ende Jacob: ende alzo Jacob (zijnde de jongste) door lift het recht der eerstgeboorte van Esau verkreegh, mitgaders den zegen zijns Vaders, anders nu Esau toegezeyt, zoo is Esau hier over vergramt, en stont Jacob na het leven,

waer over Jacob, volgens de begeerte zynen Ouderen, vertrok naer Padan-Aran, No. 3. tot Laban zijns moeders broeder; doch onderwegen te Luz overnachtende, zagh in zynen droom een opgerechten ladder, wiens oppertot aan den Hemel reykte: hy ontfingh ook daer de beloften van Godt, ende stelde eenen steen daer zijn hooft op geruht hadde tot een teken, begootte met olie, en noemde de stede Bethel, No. 17. Gen. cap. 28: 19. Des morgens voortreyzende na het Land tegen 't Oosten, ontmoette hy Rachel, de dochter van zynen oom Laban, ontrent Haran, No. 3. Maekte haer zijn komste bekent, en zy boodschapte zulks haren vader, die hem teemoet gingh en vriendelijk ontfingh, Gen. 29: 13. Jacob dan diende Laban ontrent twintigh jaren om twee van zyne dochteren, Lea en Rachel, mitgaders het bedongen Vee, het welk de Heere uytarmen gezegent ende vergroot hadde, waer over de zoonen Laban, als mede haren vader onvriendelijk wierden, en veroorzaekten dat Jacob heimelijk met zijn gezin ende Vee van daer vertrok na het Land Canaan, over de Riviere Phrath, aangewezen met No. 18. Hem kerende tot het gebergte Gileads, No. 19. Alwaer hy van zynen oom en schoonvader Laban met een groote macht, na zeven dagh-reyzen wiert achter haelt: doch alzo Laban van Godt belaft was hem geen leet te doen, maar vriendelijk met hem te handelen, zoo maekten zy daer te samen een verbond, Gen. 31: 48, 49. Rechten aldaer een teken op, ende noemden dezelve plaetse Gilead, en ook Mispa, ende scheidten wederom van daer: Jacob reylde een weynigh voort, en ontmoete eenige Engelen, zeggende: Dit is een heylreger Gods, noemende de plaetse Mahanaim, No. 20. Hier is naderhand een Stadt gebouwt, en met dezen naam genoemd, Gen. 32: 1. Van hier voerde Jacob zijn gezin ende Vee over het Veer te Jacob, worstelende tegen den Heere: wiert eyndelijk van hem gezegent, ende Israel genoemd, waer over hy de plaetse Peniel noemde, No. 21. Hy ontmoete aldaer zynen broeder Esau, die met vier hondert mannen hem tegen quam, en omhelfden elkanderen ende wierden verzoent. Jacob legerde hem te Succoth aen de Jordane, No. 22. Ende Esau keerde wederom in 't Land zynen wooninge, op 't gebergte Seir, No. 23. Gen. 33: 16. Van Succoth vertrok Jacob over de Jordane, tot onder het gezichte der Stadt Sichem, in 't Land Canaan, No. 17. En bouwde den Heere eenen Altaer, noemende de stede El Beth El, Gen. 35: 1. Van hier reylde hy na Ephrath, dat is, Bethlehem, No. 24. Onderwegen stierf Rachel, ende wiert aen den wegh aldaer begraven, Gen. 35: 19. Jacob reylde wederom van daer, ende spande zijn tenten op geene zyde van Migdal Eder, No. 25. Van daer hy zijn vader Isaac bezocht te Kirjath-Arba, of Hebron, No. 11. Isaac oudt zijnde hondert tachtentigh jaer, stierf, ende wiert van zyne zoonen Esau en Jacob begraven by zynen vader Abraham in de dubbele spelonke, No. 12. waer na Jacob door den hongersnoot geperst, op het begeren van zynen zoone Joseph in Egypten reylde, anders 't Land Cham, en ook Misraim genaemt, alwaer hem Joseph zeer vriendelijk ontfingh, ende tot zijn wooninge het Land Gosen gaf, No. 26. De zielen nu die met hem in Egypten quamen waren tzeventigh, Gen. 46: 27. Hy dan oudt en des levens zadt zijnde, is aldaer gestorven, ende is van zynen zoone Joseph, nevens zijn andere kinderen, als mede een over groot gental Egyptenaren, gebracht in 't Land Canaan, ende begraven by zynen vader en grootvader in de dubbele spelonke, No. 12. Gen. 50: 13.

Dit is dan alzo een kort verhael der Landen, reizen, rust en woonplaetzen van onze eerste ouderen, van Adam af tot op Jacob toe: te samen met Cijffer-getallen, zoo in deze Beschryvinge, als ook in de Kaerte aangewezen: dienende tot verlichtingh van den onderzoekenden Lezer, die met naerfligheyt Gods Woort onderzoekende, hier in, als in een spiegel, haren wegh ende wandelinghe kan nasporen.

Korte beschryvinge van de gelegentheyte van 't PARADYS, en der zelve omleggende Landen: hoe die bewoont en bereyft zijn van Adams tijd af tot Jacob toe.

Nadat Godt Hemel, Aerde ende Zee, met alles dat daer in is, geschapen hadde; zoo heeft hy ook eyndelijk den Mensche na zynen Beelde gemaakt, en alzo verheerlijkt, dat hy hem stelde tot een Heer over alle schepselen der Aerde, hem gevende tot zijn wooningeden Luthof in Eden, anders genaemt 't Paradys: te boven gaende in heerlijckheyt, schoongevende 't Eden, omdezen Hof te bewaren, ende wiert van daer verdeelt, tot vier Hooft-wateren. Een zeker teken dat dezen Luthof heeft gelegen aen de Oost-zyde van Pison, daer de Riviere enkel is, en maer met eenen arm den Hof bewaterde; en of schoen een gedeelte des Hof aen de West-zyde hadde gelegen, zoo is evenwel de wooninge Adams waerichynelijk geweest aen de Oost-zyde, gelijk zulks kan afgenomen worden uyt het volgende derde Capittel vers 24. daer gezeyt wort: Ende by dreef den mensche uyt: ende stelde Cherubim tegen 't Oosten des Hof aen Eden, &c. Idem Gen. cap. 4: 16. Ende Cain gingh uyt van 't aengezicht des Heeren: ende bywoonde in 't Land Nod, ten Oosten van Eden. Dit is ook te zekker, alzo de Riviere in lengte, breedte, ende derhalven ook in sterken afloop of stroom, den Rhijn of Donau overtreft, datte onze eerste Ouderen wel zoude belet hebben Oostwaert te vlieden, indien zy Bewesten dezen stroom hadden gewoont; want zy na alle apparence van schuyten of schouwen, om daer over te varen, niet en zijn verzien geweest, dewijl Gods Heyligh Woort daer van ook geen mentie en maekt voor 't bouwen van Noachs Arke. Derhalven hebben eenige oude Aerdkloot-beschryvers hier in een merkelyke misflagh begaen, stellende dezen gemelden Luthof aen de West-zyde van de Riviere Pison. Deze Riviere dan (als voorzeyt is) verdeelt zich in vier Hooft-wateren, te weten, twee Benoorden, ofte boven, ende twee Bezyden, dat is, beneden den Luthof, ende zijn genaemt geweest Pison, Gyon, Hiddekel ende Phrath. Ende werden aldus beschreven: Gen. 2: 11. De naem der eerster Riviere is Pison: deze is bet die bet gantsche Land van Havila omluopt, daer bet goud is. Vers 13. Ende de naem der tweeder Riviere is Gyon: deze is 't die bet gantsche Land Cus omluopt: ende de naem der derde Riviere is Hiddekel; deze is gaende na 't Oosten van Assur: ende de vierde Riviere is de Phrath. Deze Riviere Phrath, of nu Euphrates genoemd, heeft haren aenvangh uyt het gebergte Moschi en Capiti, gelegen in Groot-Armenien: ende de Riviere Hiddekel heeft zijn begin uyt zeker Meir, gelegen aen 't begin der Berghen Ararat. Deze twee vloeyden nederwaert te samen in de gemelte Riviere Pison, boven den Luthof, bewaterden den Hof, ende scheidten beneden den Hof wederom van een,

alwaer de Oostelijckste de naem van Pison behoud, ende de Westelijckste Gyon genaemt wiert, haer ontlafende in de Persiaensche Zee. Onze Voorouderen in dezen Luthof dan alzo gestelt zijnde, was (als gezeyt is) alles gegeven ende ten dienste gestelt, behalven alleen den Boom der kennisse des goedes en des quaets, Gen. 2: 17. Die haer van Godt expres verboden was; maer door bedriegerij des Satans verleyt, ende 't gebodt van Godt overtreden hebbende, Gen. 3: 6. zijn zy uyt den Paradys verjaegt, vers 17. De aerde om haer overtredinge van Godt vervloekt zijnde, vers 23. heeft zedert veel onkruyt in plaats van goede vruchten voortgebracht, en zy moesten in 't zweet haers aengesichts hun broot zoeken; en hebben doen haer woonplaats genomen in 't Land Nod: Oostwaerts van het Paradys, welke contrieje ook wort genaemt Susiane, ende naderhand Susian. Alwaer zy haer geneerden met het Velt te bouwen, verkrygende twee Zoonen, waer van den oudsten genaemt Cain, een Land-bouwer was, ende den jongsten genaemt Abel, een Vee-hoeder: die door haet ende wan-gunst van zynen Broeder Cain, met een toornigh vermoet wiert doot geslagen, Gen. 4: 8. Cain, hier over van Godt bestraft ende aengeproken zijnde; was zoo in zijn gemoet geraekt, dat hy bevreesd zijnde, zeide: Wie my vind, die zal my dooden; bouwde derhalven een Stadt tot zynen verzekeeringh, en hy noemde dezelve na den naam zijns zoons, Hanoeh. Of niet de Stadt Susian een overblijfsel van deze Stadt is, heeft met recht zijn bedenken, als naelt gelegen aen Eden, ende leyt Bewesten 't gebergte Ararat, aen de Riviere Euleus, daer Cain apparent (wannecr hy vluchte) is gestut, alzo hem dezen stroom heeft belet verder te vlieden. De Volkeken nu van tijd tot tijd in boosheid toenemende: wilden haer van de Geest Gods niet laten regeren; zijn daerom eyndelijk van Godt met de Zonrvloet gestraft, en nevens alles dat op Aerden enen levendenaem in 't drooge hadde ontfangen is verdaen, Gen. 7: 22. behalven Noach ende zijn gezin, die met het van Godt benoemde Vee, Vogelen en Gewormte in een Arke (door hem gebouwt) op de wateren zijn bewaert, en in 't leven behouden, als de Werelt gestaen hadde 1656. jaer. Deze Arke, na datze ontrent vijfmaenden op 't waterheen en weer hadde gedreven, boven de hoogste toppen der bergen, zoo heeftze Godt eyndelijk laten rusten op 't gebergte Ararat: en na dat de wateren verloopen, ende verdroogt waren, zoo is den gelovigen Noach met zijn gezin, en 't levendigh gedierte daer wederom uytgegaen, na dat zy een jaer en tien dagen in dezelve waren geweest, Gen. 7: 11. en 8: 13. en hebben haer over, ofte Beooflen de Riviere Hiddekel onthouden, van waer zich het geslachte Noachs heeft uytgebreyt, ten Westen, ende ten Oosten, de Landen ofte contriejen haerder wooninge, na hare namen noemende. Het welk ons heeft beweegt, dit onderstaende Geslacht-register hier by te voegen, om te bequamer de namen der Landen, (in de Kaert bekent) met de geslachten over een te brengen, ende aen te wyzen, waer een ieder van haer zich heeft onthouden ende neder gellagen, gelijk zulks in de Schrifte zelfs, voornamelijk in het 10. en 11. Capittel van Genesis wijtloopiger en breder te zien is.

